

VÄLIKYSYMYS 5/2010 vp

Tuloerojen kasvu ja verotuksen rakenne

Eduskunnalle

Verotuksen keskeinen tehtävä on hyvinvointivaltion tehtävien hoitamisen kannalta riittävien verotulojen kerääminen. Yleisesti myös edellytetään, että verojärjestelmän tulisi olla tehokas ja oikeudenmukainen sekä perustua veronmaksukykyyn.

Tällä vaalikaudella oikeistohallituksen veropolitiikka ja sen tulokset eivät toteuta hyvältä verojärjestelmältä edellytettäviä ominaisuuksia. Tulo- ja terveyserot ovat kasvaneet Suomessa merkittävästi viime vuosina. Tuloerojen kasvua on tapahtunut kaikissa läntisissä teollisuusmaissa, mutta Suomessa tilanne on muuttunut kuitenkin kaikkein selvimmin huonompaan suuntaan viime vuosina. Tuloerot eivät ole kasvaneet vain kaikkein rikkaimpien ja köyhimpien välillä, vaan erot ovat lisääntyneet myös rikkaimpien ja keskiluokan välillä.

Vuoden 1993 verouudistuksen ongelma on ollut se, että ansiotuloja on voitu siirtää kevyemmin verotetuksi pääomatuloksi. Tämä on saanut jatkoa, mikä on mahdollistanut tuloerojen kasvun. Suurituloiset ovat pystyneet muuntamaan aiemmin korkealla rajaveroasteella verotetut ansiotulonsa lievemmin verotetuiksi pääomatuloiksi. Lisäksi hyvin varakkailla pörssin ulkopuolisten osakeyhtiöiden omistajilla on ollut mahdollisuus vaikuttaa tulojensa koostumukseen siten, että tuloja on siirretty yhä laajemmin pääomatuloverotuksen piiriin. Näin verotuksen progressiivisuus ja sen tulonjakoa tasoittava vaikutus on heikentynyt.

Viime vuosina erityisesti ylimpien tuloluokkien reaalisesti käytettävissä olevat tulot ovat

kasvaneet nopeasti. Ylimmän suurituloisen kymmenyksen tulot ovat kasvaneet keskimäärin vuodessa moninkertaisesti pienituloiseen kymmenykseen verrattuna. Ylimmän yhden prosentin reaalityulojen kasvu on ollut kaikkein huiminta. Tulojen kasvusta huolimatta keskimääräiset veroasteet ovat laskeneet ylimmissä tuloluokissa. Keskeinen selitys tuloerojen kasvuun on ollut ylimpien tuloluokkien tulojen koostumuksen muutos. Ansiotuloja on muutettu keveämmin verotetuiksi pääomatuloiksi, ja suuri osa osinkotuloista on saatu verottomina. Nykyistä eriytettyä ansio- ja pääomatuloverotusta on pidetty hyvänä, koska pääomatuloverot ovat kasvaneet niin voimakkaasti. Pääomatuloverotulojen kasvun yksi osatekijä on ollut se tosiasia, että ansiotuloja on alettu muuntaa pääomatuloiksi.

Hallituksen talouspolitiikka on osaltaan heikentänyt valtiontalouden tilannetta. Velkaantuminen on kasvanut voimakkaasti ja valtiontalous kääntynyt alijäämäiseksi. Verotusta on kevennetty hyvinvointiyhteiskunnan kestävän rahoituksen kannalta liian paljon, ja kevennykset ovat suosineet hyvätuloisia. Talouspolitiikan epäonnistumisen seurauksena verotusta on kiristetty vaalikauden lopulla tavalla, joka on heikentänyt erityisesti pienituloisten taloudellista asemaa. Suomi on siirtynyt tämän hallituksen aikana vauhdilla kohti tasaverojärjestelmää, jossa tuloista riippumatta maksetaan sama veroprosentti.

Harjoitettu veropolitiikka on johtanut siihen, että tuloihin sidottu progressiivinen verotus on kevennyt. Samaan aikaan kunnallis- ja energiverot ovat kiristyneet. Samalla hyvinvointiyh-

teiskunnan tuottamien palveluiden hinnat ovat nousseet tuntuvasti. Lisäksi hallitus on kiristänyt kulutuksen arvonlisäveroa, josta pienituloiset joutuvat maksamaan suhteessa tuloihin nähden enemmän kuin suurituloiset. Työnantajien Kela-maksun poiston seurauksena energiaveroja nostettiin tämän vuoden alusta niin rajusti, että erityisesti sosiaaliturvan etuuksilla elävien ja lapsiperheiden sekä muiden palkansaajien ja eläketuloa saavien kotitalouksien toimeentulon edellytykset heikkenivät selvästi.

Tuloerojen kasvua on tapahtunut maan sisällä, kun työttömyysaste on korkeampi maan itä- ja pohjoisosissa. Työttömyyden myötä myös köyhyys on kasvanut viime vuosina. Tuloerojen kasvuun liittyy suhteellisen köyhyyden lisääntyminen, syventyminen ja pitkittyminen sekä terveyserojen kasvaminen. Köyhyysrajan alapuolella olevien lapsiperheiden määrä on tällä hallituskaudella kasvanut selvästi ja eläkeköyhyys lisääntynyt, eikä toimeentulotuen tasoa ole nostettu. EU-kriteereiden mukaan maassamme on 900 000 köyhää tai syrjäytymisvaarassa olevaa ihmistä. Köyhyydestä uhkaa tulla pysyvä ilmiö, ja sen periytyvyys uhkaa kasvaa, ellei siihen puututa nopeasti riittävän tehokkain toimin.

Kansan kahtiajaon ehkäisemiseksi tarvitaan sekä vero- että sosiaalipoliittisia toimia. Pääomaveron korottaminen ja pääomaverojen oikeudenmukaisempi periminen tasaisi tulonjakoa. Kasvavia pääomaverotuloja voitaisiin käyttää esimerkiksi perusturvan parantamiseen ja/tai kunnallisverotuksen perusvähennyksen merkittävään korottamiseen. Nämä olisivat tehokkaita toimia köyhyyden ja syrjäytymisen vähentämiseksi.

Vuonna 1993 pääomaveroksi päätettiin 25 prosenttia. Lipposen ensimmäinen hallitus nosti pääomaveron 28 prosenttiin vuoden 1996 alusta, ja Lipposen toinen hallitus nosti sen 29 prosenttiin vuoden 2000 alusta. Vanhasen ensimmäinen hallitus korjasi pääomaverotusta vuoden 2005 alusta. Pääoma- ja yhteisövero eriytettiin toisistaan. Pääomatulojen, kuten mm. korkojen, osinkojen, myyntivoittojen ja vuokrien, verokanta

alennettiin samassa yhteydessä 28 prosenttiin ja yhteisövero- eli yritysverokanta 26 prosenttiin.

Pääomatulojen verotuksen tiukentaminen vahvistaisi verojärjestelmän progressiota ja on siten perusteltua oikeudenmukaisuussyistä. Veronmaksukyky on suurin erityisesti suuria pääomatuloja saavilla. Pääomatulot ovat keskittyneet voimakkaasti suurituloisille, jolloin niiden korkeampi verotus lisää verojärjestelmän progressiota. Pienituloisilla ei pääomatuloja juurikaan ole. Pääomatuloista maksetaan vain valtionveroa. Henkilöt, joilla on vain pääomatuloja, eivät siten joudu maksamaan kotikuntaansa lainkaan kunnallisveroja. Pääomaveron jakamista kunnille yhteisöveron tapaan pitäisi jatkossa harkita.

Huhtikuussa 2010 Taloudellisen yhteistyön järjestö OECD varoitti eriarvoisuuden kasvusta Suomessa. Tuloerot ja eriarvoisuuden kasvu nähtiin uhkana Suomen hyvinvointimallille ja vaadittiin tarkistuksia eriytettyyn pääomatuloverotukseen.

Progressiivinen verotus, julkiset menot, sosiaaliturva, tulopolitiikka ym. vaikuttavat tulomuodostukseen ja muovaavat tulonjakoa. Tuloerojen kasvu todennäköisesti jatkuu, ellei verotuksen suuntaa muuteta. Tuloerojen kasvu uhkaa pohjoismaista hyvinvointimallia, johon liitetään laaja sosiaaliturva, kattavat julkiset palvelut ja pienet tuloerot.

Sekä pääministeri että valtiovarainministeri ovat sanoneet kannattavansa pääomaveron kiristämistä, mutta hallitus ei ole antanut esitystä pääomaveron tiukentamisesta.

Edellä olevan perusteella ja Suomen perustuslain 43 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan välikysymyksen:

Aikooko hallitus puuttua kasvussa oleviin tuloeroihin ja antaa esityksen verotuksen rakenteen oikeudenmukaistamisesta sekä pääomaveron uudistamisesta?

Helsingissä 26 päivänä tammikuuta 2011

Jutta Urpilainen /sd
Ilkka Kantola /sd
Jukka Gustafsson /sd
Eero Heinäluoma /sd
Miapetra Kumpula-Natri /sd
Tuula Pelttonen /sd
Saara Karhu /sd
Tarja Filatov /sd
Lauri Kähkönen /sd
Tero Rönni /sd
Kari Rajamäki /sd
Matti Saarinen /sd
Johannes Koskinen /sd
Johanna Ojala-Niemelä /sd
Sirpa Paatero /sd
Tuula Väättäin /sd
Valto Koski /sd
Raimo Piirainen /sd
Maria Guzenina-Richardson /sd
Marko Asell /sd
Marjaana Koskinen /sd
Matti Ahde /sd
Anneli Kiljunen /sd
Jouko Skinnari /sd
Merja Kuusisto /sd
Päivi Lipponen /sd
Antti Vuolanne /sd
Katja Taimela /sd
Satu Taiveaho /sd
Susanna Huovinen /sd
Reijo Laitinen /sd

Antti Kalliomäki /sd
Risto Kuisma /sd
Erkki Tuomioja /sd
Annika Lapintie /vas
Veijo Puhjo /vas
Markus Mustajärvi /vas
Minna Sirnö /vas
Merja Kyllönen /vas
Pentti Tiusanen /vas
Esko-Juhani Tennilä /vas
Mikko Kuoppa /vas
Erkki Virtanen /vas
Kari Uotila /vas
Matti Korhonen /vas
Paavo Arhinmäki /vas
Jyrki Yrttiaho /vas
Matti Kangas /vas
Matti Kauppila /vas
Bjarne Kallis /kd
Leena Rauhala /kd
Toimi Kankaanniemi /kd
Sari Palm /kd
Kari Kärkkäinen /kd
Tarja Tallqvist /kd
Päivi Räsänen /kd
Pirkko Ruohonen-Lerner /ps
Pentti Oinonen /ps
Markku Uusipaavalniemi /ps
Pietari Jääskeläinen /ps
Pertti Virtanen /ps